

בס"ד. משיחת* ש"פ עקב, מבה"ח אלול, ה'תשכ"א.

א. כבר דובר כמ"פ¹ שהכוונה ד"נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים² התחילו בני"י למלא בעיקר כאשר נכנסו לארץ ישראל, "ארץ נושבת"³, ואילו הארבעים שנה שהיו בני"י במדבר, היו הכנה לעבודה בארץ ישראל.

את העילוי האמיתי בעבודת ה' רואים בשעה שישנם נסיונות והפרעות לעבודה, ולא מתפעלים מהם; אז העבודה היא בעומק יותר, כיון שהנסיונות מעוררים כחות פנימיים ועמוקים יותר⁴. ולכן הנה גם הארבעים שנה במדבר, זמן ההכנה לעבודה זו, היו זמן של נסיון עבור בני"י, כמ"ש⁵ "לנטותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצוותיו גו'".

נסיונות בכלל נחלקים לשני סוגים: נסיון של עניות ונסיון של עשירות⁶. גם במדבר היו שני סוגי נסיונות אלו, ושניהם היו קשורים עם המן:

מחד גיסא הכיל המן עשירות היותר גדולה, שהרי נוסף לכך שהי' "לחם מן השמים"⁷, לא הי' בו פסולת⁸, וטעמו בו כל הטעמים של כל סוגי המזון⁹ — לא כמו לחם מן הארץ, שמוגבל בטעמו ויש בו פסולת — הרי "ירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות"¹⁰ עם המן⁹, עשירות כפשוטה;

ולאידך גיסא, הי' במן גם הנסיון של עניות, כמ"ש¹¹ "המאכילך מן

(6) ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, א — בענין אשור ומצרים. משלי ל, ח-ט.

(7) בשלח טז, ד.

(8) יומא עה, ב.

(9) שם, א.

(10) ולהעיר, שאבנים טובות ומרגליות נמצאים אמנם בארץ, אבל הם מזוככים כ"כ עד שחאירים, והו"ע זיכרון הגשמיות שנעשה ע"י התורה — לחם מן השמים (כדלקמן ס"ה) — שענינה אור ("תורה אור"), ועד שפעולת האור היא גם להאיר את החושך, אפילו להדעה (ננסמן בלקו"ש ח"י ע' 180) שחושך הוא בריאה (מהנחה בלתי מוגה).

(11) פרשתנו ח, טז.

(* הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1098 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(1) ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 1042 ואילך.

(2) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(3) בשלח טז, לה.

(4) ראה ד"ה אחרי ה"א תלכו וביאורו בלקו"ת (ראה יט, ב ואילך) ובדרך מצותיך (קפה, ב ואילך).

(5) פרשתנו ח, ב.

גו' למען ענותך", וכמבואר בגמרא¹² שהעינוי התבטא בכך שהמן לא פעל שובע כראוי — לפי דעה אחת: "אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו" (דכיון שהמן ירד רק ליום זה¹³, מבלי שישאר למחר¹⁴, הי' חסר השובע שיש לאדם כאשר "יש לו פת בסלו"), ולפי דעה שני' — "אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל" (והרי באכילת המן ראו רק את המן, ולא את הדברים שאת טעמם טעמו באכילת המן).

ב. וצריך להבין: כיצד מתאימים בדבר אחד, במן, שני הפכים — עניות ועשירות?

הסיבה לכך שהיתה במן עשירות (כל הטעמים וגם אבנים טובות ומרגליות), שזוהי מציאות שאינה שייכת כלל בלחם מן הארץ — היא בגלל היותו לחם מן השמים, ענין אלקי, והרי לגבי אלקות אין הגבלות, ולכן, גם לאחר ירידתו למטה נשאר המן במהותו האלקית¹⁵: לא היתה בו פסולת, ולא הי' מוגבל לטעמים מסויימים בלבד, ועד שלא הי' מוגבל רק למעלות של סוג האוכל (בעיקר — לחם — צומח), אלא הביא עמו גם את השלימות של דומם — אבנים טובות ומרגליות.

ומצד מעלה זו שהמן הי' למעלה מהעולם לגמרי (וחורש וזורע שבעולם אינו מסוגל לקלוט זאת), ונמשך מלמעלה מהעולם (וזמן) בעולם (וזמן), והרי זמן מתחלק לימים, יומי מיפסקי מהדדי¹⁶ — לכן הי' המן "דבר יום ביומו"¹⁷, ובדוגמת מתנה שיש בה רק כמה שנותנים, משא"כ שכר שתלוי בגודל העבודה¹⁷.

וכמו"כ לא יכלו לראות בעין אנוש את כל הדברים שהטעמים שלהם היו במן, כי, עין מוגבלת אינה יכולה להכיל את הבלי גבול של ענין אלקי.

וזוהו שני הענינים — עשירות ועניות — שהיו במן:

המן מצד עצמו הוא תכלית העשירות, דכיון שמהותו היא רוחניות, אין בו הגבלות; אבל מצד העולם והאדם הי' במן גם תכלית העניות, כיון

(בשלח טז, כ) ש"וירום תולעים ויבאש"

(מהנחה בלתי מוגה).

15 ראה לקו"ש ח"ד ע' 1036 ואילך, ובהנסמן שם.

16 נזיר ז, א.

17 ראה ד"ה ויענך וירעיבך דש"פ עקב

תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב ע' איצג ואילך).

12 שם עד, ב.

13 היפך מלחם מן הארץ, שיכולים להכין מראש לימים רבים, כפי שמצינו בגמרא (גיטין נו, א) ש"הנהו תלתא עתירי... הוה להו למיזן עשרים וחד שתא" (מהנחה בלתי מוגה).

14 ואם נשאר למחר — מספרת התורה

שהאדם לא הי' בו דבר שיוכל לדרוש שהוא שלו ("אין לו פת בסלו"), והעין לא היתה יכולה לקלוט את העשירות שבמן, ולא ראתה בו אפילו מאכל פשוט¹⁸ ("אינו רואה ואוכל").

כל דבר שיש לאדם כולל לכל-הפחות משהו שהוא משלו, משא"כ המן, עם היותו תכלית העשירות, הרי הוא אצל האדם העניות היותר גדולה — שאינו יכול להראות על שום דבר ולומר שהוא משלו.

ג. ע"פ הנ"ל יובן גם הדיוק בלשון הפסוק¹⁹ "וירעיבך ויאכילך את המן": לא זו בלבד שהמן לא השביע, כמו לחם מן הארץ (בגלל שני הטעמים הנ"ל), אלא "וירעיבך" — שפעל רעבון²⁰. ולכאורה, כיצד עורר המן רעבון?

כל דבר שבעולם נברא עם הגבלותיו: יש לו את הענין שלו, ואינו שייך לענין אחר. וכמו בלחם מן הארץ: הוא מזון ולא ענין אחר, ובמזון גופא הרי הוא מוגבל בטעמו, וענין זה מתקבל ונקלט אצל האדם ומשביע אותו.

משא"כ כאשר האדם המוגבל אוכל לחם מן השמים שהוא בלי גבול, כנ"ל — הנה אע"פ שמרגיש שיש לו במן עשירות בלי גבול, הרי אדרבה: העובדה שאינו יכול להכיל זאת בשלימות, ויתירה מזה, כל מה שמקבל הוא עדיין מוגבל, ומה שנשאר מבלי להתקבל הוא בלי גבול טעמים — מעוררת אצלו רעב²¹; הוא נמשך אל הבלי גבול שאינו יכול לתפוס — "אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך"¹⁹ — ענין שאי אפשר לתפסו ע"י ידיעה והשגה²².

והדרך לקבל את הבלי גבול היא — ע"י היציאה (הפשטה) מהמציאות והמדידות שלו.

ד. וזהו גם שירידת המן ארבעים שנה במדבר היתה הכנה לקיום

18) ע"ד מקום אור גדול מנשוא — שהראי' מתבלבלת לגמרי.

19) פרשתנו ח, ג.

20) כפי' קה"ר (פ"ה, יו"ד), לקח טוב (פרשתנו ח, ב), אשר "וירעיבך" קאי על "את המן". וראה בסידור (עם דא"ח) ד"ה ת"ר מנין לברהמ"ז (קו, ד), הביאור ע"פ חסידות דפירוש הפשוט שבכתוב, ואיך שע"י "הרעבון מלחם אשר מן הארץ" "ביכולתם

לקבל אכילת המן".

21) וע"ד מארז"ל (ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד) "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, מאתיים רוצה ד' מאות", ואם בדברים מוגבלים כן הוא — עאכו"כ בענין בלתי מוגבל (מהנחה בלתי מוגה).

22) ראה לקו"ת פרשתנו יד, א: "שלא היו לאבות ידיעה בו".

התורה ומצוות "בארץ נושבת" — העבודה לעמוד בשני סוגי הנסיונות: עשירות ועניות.

עמידה בנסיון של עשירות משמעותה — שהאדם לא יחשוב ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"²³, אלא לחזור ולשנן ולקבוע בעצמו ש"ה'²⁴ אלקיך .. הוא הנותן לך כח לעשות חיל"²⁵; ועמידה בנסיון של עניות משמעותה — שהאדם ידע ש"איך²⁶ רע יורד מלמעלה"²⁷, אלא הוא, האדם, האשם ביסורים שלו, ולכן אין לו לבעוט ביסורים ח"ו, אלא לקבלם בשמחה²⁸.

וזוהי ההוראה מענין המן:

ההשפעה כפי שבאה מלמעלה היא תכלית העשירות. מצד האדם שלמטה כל הענינים הם בהגבלה, כנ"ל, ורק מצד למעלה יכולה להיות עשירות אמיתית. יתירה מזה: אפילו בהשפעה שמלמעלה, אם האדם מתחיל "להתערב" בזה, הנה לא זו בלבד שאינו יכול להוסיף בזה — "לא העדיף המרבה"²⁹ — אלא אדרבה, ע"י התערבותו הרי הוא מקלקל, ופועל עניות אפילו בענינים כאלו שמצד עצמם הם תכלית העשירות.

הדרך לקבלת העשירות היא ע"י היציאה (הפשטה) ממצויאותו ורצונותיו — מדידות, מההרגש של "כחי ועוצם ידי", ולסמוך בבטחון הגמור על הקב"ה; עי"ז נעשים כלי לקבל את ההשפעות מלמעלה, גם השפעות בגשמיות, שהנברא מצד הגבלתו אינו יכול להכילם³⁰.

ה. חכמה ושכל נקראים מזון: כשם שהמזון מתקבל באדם

23 פרשתנו ח, יז.

24 שם, יח.

25 ובלשון הכתוב בנוגע לכללות בניי: "לא מרובכם גוי' (בגלל איזו מעלה כו') חשק ה' בכס גוי'", "כי אם מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבועה וגוי'" (ס"פ ואתחנן). וזוהי גם הוראה לכל הדורות, שכאשר יש לאדם עשירות, עליו לדעת שעשירות זו באה מהקב"ה, ובמילא הרי זה צריך לעורר אותו להוסיף בתומ"צ, והרי כללות ההקדמה לתומ"צ הו"ע יראה תתאה, קבלת עול וביטול, היפך התנועה ד"כחי ועוצם ידי" (מהנחה בלתי מוגה).

26 ב"ר פנ"א, ג.

27 שהרי אין "שתי רשויות" ח"ו, אלא

הכל בא מהקב"ה, וממנו ית' — לא יורד רע. ולדוגמא — בנוגע לכללות הענין דגלות מצרים אצל פרעה — שדוקא עי"ז נעשה "וינצלו את מצרים" (בא יב, לו), ומזה באו לקבלת התורה, ולהכניסה לארץ טובה ורחבה (מהנחה בלתי מוגה).

28 ברכות ס, ב. תניא אגה"ק סכ"ב.

29 בשלח טז, יח.

30 כי כאשר האדם הוא ריק מהתאוה להגשמי, גם הדברים הגשמיים הם כמו הרוחניים שאינם תופסים מקום, וכמו המן, דעם היותו נתפס בגשם, הי' מזון רוחני שנבלע באברים ולא הי' תופס מקום (ד"ה לך אמר לבי תרצ"ו ספ"ג. אני לדודי ש"ת פ"ג (סה"מ תרצ"ו ע' 140. ש"ת ע' 153)).

בפנימיות עד שמתאחד עמו, כך גם מתקבלים עניני השכל בפנימיות מוח האדם ומתאחדים עמו³¹.

וגם במזון זה ישנם שני הסוגים הנ"ל — לחם מן הארץ ולחם מן השמים: שכל אנושי הוא לחם מן הארץ, ושכל אלקי — תורה, חכמתו של הקב"ה — הוא לחם מן השמים³².

ובשני סוגי מזון אלו ישנם כל החילוקים האמורים:

כל החכמות, מלבד התורה, הם מוגבלים, הם אינם מכילים יותר ממה שיש בהם. לא זו בלבד שאינם מכילים ענינים מלבד שכל, אלא גם בשכל גופא, הרי כל סברא ושכל וחכמה היא בהגבלה (כמו לחם מן הארץ שיש בו רק הטעם שלו ותו לא). ונוסף לזה, יש בחכמות אלו גם פסולת.

אבל למרות ההגבלה של שכל אנושי, ואדרבה, בגללה — הרי זה מספק ומשביע את האדם, כיון שמבין ומשיג את השכל כולו ("יש לו פת בסלו" ו"רואה ואוכל"), ולכן מביאות חכמות חיצוניות לידי ישות וגאווה³³.

משא"כ בחכמת התורה: כולה אמת, ואין בה פסולת ח"ו; היא גם בלי גבול — היא כוללת בתוכה את כל הטעמים, ועד שמביאה גם עושר גשמי (אבנים טובות ומרגליות), שכל זה הוא תכלית העשירות.

אבל בגלל זה גופא — אין האדם יכול לקבלה ולתופסה, ומרגיש תמיד שהוא רחוק מלקבל את האמת והבלי גבול שבתורה³⁴, ולכן אין זה מביא אותו לידי ישות, אלא אדרבה — שפועל בו ביטול ונמיכות הרוח.

השמים" מתבטא בכך "שאינו רואה ואוכל": החילוק שבין שמיעה לראי' הוא — ששמיעה הו"ע של הבנה והשגה, שהיא במדידה והגבלה, שהרי ככל שתגדל הבנתו, הרי זה עדיין בהגבלה, ועוד זאת, שאע"פ שמבין ומשיג, יכולים להתעורר קושיות — שהו"ע הפסולת — שיסתרו את ההבנה וההשגה הקודמת; משא"כ ראי', שעל ידה "לוקחים" את העצם. וזהו שענין הרעבון שבתורה מתבטא (גם) בענין הראי' — כי, אף שמבין ומשיג את התורה, ומבין גם שהתורה היא בלי גבול, הרי זה רק באופן של השגה, שהיא בהגבלה, ועדיין חסר אצלו ראיית העצם* (מהנחה בלתי מוגה).

(* ומה נשתלשל גם למטה מטה — ש"עניני האדם לא תשבענה" (משלי כז, כ).

31 ראה תניא פ"ה.
32 וזהו ענין ה"מן" — עליו נאמר בתורה "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים" — כפי ששייך גם עכשיו: לא בענינים ארציים, כי אם בתורה ומצוותי, שניתנו מן השמים, ולא רק בשעת מ"ת, אלא גם עכשיו ישנו הענין ד"נותן התורה" לשון הוה (ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ), שלכן, "מה להלן באימה וכיראה וברתת וביזע אף כאן כו" (ברכות כב, א. וש"נ), ונמצא, שהתורה היא לחם שניתן מן השמים תמיד, בכל זמן ובכל מקום (מהנחה בלתי מוגה).

33 ראה ד"ה ויאמר משה תש"ט פ"ב (סה"מ תש"ט ס"ע 52 ואילך). סה"ש תורת שלום ע' 101.

34 וזהו גם שהחידוש ב"לחם מן

"ויוסיף דעת יוסיף מכאוב"³⁵ — ככל שירבה לימוד וידיעת התורה, יגדל יותר הצמאון והרעב לתורה ("וירעיבך").

עד"ז ישנם חילוקים הנ"ל בתורה עצמה — בין גליא דתורה לפנימיות התורה³⁶: גליא דתורה — עם היותה חכמתו ורצונו של הקב"ה, לחם מן השמים, הרי כיון שנתלכשה בשכל אנושי ובדברים גשמיים, לכן שייך בה איזו שהיא הגבלה, וגם נותנת מקום למצב ש"לא זכה נעשה לו — לאדם — סם כו"³⁷, פסולת; משא"כ בפנימיות התורה כו' — אין הגבלות, ואין נתינת מקום לפסולת.

ו. היצר הרע הוא "אומן במלאכתו"³⁸. כאשר רוצה לנתק יהודי מלימוד התורה בכלל ומלימוד פנימיות התורה בפרט, ורואה שאינו יכול לבטל את חשיבות התורה, כיון שהתורה היא יקרה ביותר אצל בני, ועד שאפילו מי שנכשל ובמזיד בע"ז, התורה היא אצלו "מחמד עיניך"³⁹ — אזי ממציא סברא, וטוען להיפך:

כיון שהתורה היא בלי גבול, וככל שתלמד לא תוכל לעולם להגיע לתכליתה⁴⁰, ואדרבה, ככל שתלמד יותר, תראה יותר את הריחוק שלך מסוף ותכלית התורה — הרי הדבר "הכי נכון" הוא, שתתעסק עם דברים שהם בערך, דהיינו, להיות מונח בדברים גשמיים — הם יספקו אותך, כיון שגשמייות הנך יכול לתפוס. בודאי צריכים ללמוד גם תורה, שהרי צריכים לידע הדין כיצד להתנהג, וישנו חיוב על כל יהודי ללמוד תורה, פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית עכ"פ⁴¹, אבל בשבילך יספיק סעיף בשולחן-ערוך, ואם הנך מהדר — פרק אחד שחרית וכו', ומהדרין מן המהדרין — שיעור קבוע בכל יום; אבל אל לך להשקיע את עצמך ולהתעמק בתורה — דבר שבלאה"כ לא תוכל להשיג, ובכך רק תגרום צער ליהודי (לעצמך) — "יוסיף מכאוב".

— שגם בזה לא יסתפק, ואדרבה: גילויים אלו יעוררו אצלו צמאון יותר גדול, וכידוע הלשון שאמר רבינו הזקן: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ", אינני חפץ בג"ע וכו' (סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"מ (דרמ"צ קלח, סע"א) — נעתק ב"היום יום" יח כסלו) — הרי עדיין אין זה העצם; התגלות העצם תהי' רק לעתיד לבוא (מהנחה בלתי מוגה).

(41) מנחות צט, ב. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד. פ"ד ה"ו.

(35) קהלת א, יח.

(36) ד"ה והי' כי תבוא תרס"ו וד"ה אר"ע אשירכם תרס"ז (בהמשך תרס"ו ע' שלג ואילך וע' שפ ואילך). לקו"ש ח"ד ע' 1038 ואילך.

(37) יומא עב, ב. נתבאר בארוכה בקונטרס עץ החיים פ"א ואילך. עיי"ש.

(38) ראה שבת קה, ב.

(39) מלכים-א כ, ו בפרש"י שם. וצע"ק מסנהדרין קב, ב.

(40) ועד כדי כך, גם כאשר יגיע למדריגת התורה כפי שהיא בג"ע התחתון וג"ע העליון

וכמו"כ טוען, שמספיק לימוד גליא דתורה בלבד, ואין ללמוד פנימיות התורה שעוסקת בדברים שלא שייך למשמש בידים, וחלק מהם — מהותם למעלה משכל אנושי לגמרי⁴².

ובכן, צריך לידע, שזה שהיצה"ר מנסה לפתות אותו שלא יהא להוט ("זיין פאַרקאָכט") ב"לחם מן השמים", אלא יתעסק בענינים ארציים — הרי זו רק התחלה, שמביאה להסיר יהודי לגמרי ח"ו מדרך התורה. הוויתור ליצה"ר בפרט אחד, מהוה צעד לנפילה במצודתו רח"ל בעומק יותר⁴³, כדברי חז"ל⁴⁴, שהיצה"ר הוא בתחילה "הלך", ואח"כ "אורח", ואח"כ נעשה כבר בעל-הבית.

וגם בענין זה יש לנו הוראה מסיפור התורה בנוגע למן:

מהטענה "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל"⁴⁵ — שלא רצו מן, לחם שלמעלה מחומריות, אלא דוקא מזון שיש בו פסולת — נפלו עד ל"בוכה למשפחותיו"⁴⁶, "על עסקי משפחותיו" (עניני עריות)⁹.

וטענת היצה"ר שרוחניות לא תספק אותו, ודוקא כאשר יתמסר לדברים גשמיים ופחות-ארויטור ישיג אותם, הרי הם יספקו אותו — הנה האמת היא להיפך:

מהותו האמיתית של יהודי היא — רוחניות, ואם ח"ו ינתק את עצמו מרוחניות ויתמסר לגשמיות, הנה ככל שתרבה הגשמיות, אין ביכלתה להשביעו, כיון שלא זו היא מהותו⁴⁷. דוקא רוחניות, שזוהי אמיתית מהותו — אם רק יהי' "כלי ריקן", לצאת מהמציאות והמדידות שלו — אזי יהי' "מחזיק"⁴⁸, לא רק את הענינים הרוחניים, אלא גם את הענינים הגשמיים⁴⁹; יושפע לו מידו המלאה הפתוחה הקרושה והרחבה⁵⁰,

אני לדודי ש"ת פ"ג (סה"מ תרצ"ו ע' 139. ש"ת ע' 153).

48) ברכות מ, א. וש"נ.

49) ונקודת הענין:

מקומו של יהודי — ב"שמים", ומה שנמצא למטה בארץ, הרי זה רק כדי לעורר אצלו את הענין דבחירה חפשית, ולכן, בפנימיותו קשור הוא תמיד עם "לחם מן השמים", ואילו בנוגע ל"לחם מן הארץ", עניני העולם — אם אינו לוקח אותם מצד האלקות שבהם, לעולם לא יהי' מרוצה, כיון שאין לו שייכות אליהם; שייכותו לעניני העולם היא רק אם לוקח אותם מצד האלקות שבעולם.

42) ראה בארוכה קונטרס לימוד החסידות פי"א ואילך (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שנא ואילך).

43) כי, מן ההיתר יסתנו היצה"ר אל האיסור; תחילה יהי' זה בשוגג, שגם הוא בא מצד התגברות נה"ב (תניא אגה"ק סוסכ"ח), ומן השוגג — יבוא גם לידי זדונות (מהנחה בלתי מוגה).

44) סוכה נב, ב. וראה ב"ר פכ"ב, ו. זח"ג רסז, סע"ב.

45) חוקת כא, ה.

46) בהעלותך יא, יו"ד ובפרש"י.

47) ראה ד"ה לך אמר לבי תרצ"ו ספ"ב.

יותר מכפי שנברא יכול להכיל³⁰, כי גשמיות ורוחניות יהיו אצלו דבר אחד, ושניהם יהיו באופן של בלי גבול.

העצם כשאתה תופס בחלקו (במקצתו) אתה תופס בכלולו (ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סרכ"ז. וש"נ), כך, שאי אפשר לוותר אפילו על "פכים קטנים", כיון שגם הם נוגעים לעצם הנשמה.
(50) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

וזהו גם ביאור מארז"ל (חולין צא, סע"א) ש"צדיקים חביב עליהם ממונם כו'", כפי שלמדים מיעקב ש"נשתייר על פכים קטנים" — כי, "צדיק" הוא מי שכל עניניו אלקות, ולכן, גם כאשר מדובר אודות דבר גשמי, הרי הוא מסתכל עליו מצד הניצוץ האלקי שבו, ששייך לנשמתו* — חלק מנשמתו, והרי

לטהר ארץ העמים כו" (כתר שם טוב שם סקס"ד. וש"נ), והיינו, לפי שיש שם ניצוץ שצריך לברר אותו (ראה גם לקו"ד ח"ד תקפד, א ואילך), וניצוץ זה שייך לנשמתו.

(* וע"ד הידוע בשם הבעש"ט ש"נתפזר ישראל בכל מקומות בארץ באיים רחוקים וגם מה שתועים בדרך להתהלך בעיירות הוא כדי